

№ 7/1967-68.

FINANSUTSKOTTETS betänkande № 7/1967-68
med anledning av Ålands landskapsstyrelses
framställning till Ålands landsting med förslag
om utverkande av extraordinarie anslag för upp-
förande av landskapets självstyrelsegård jämte
museibyggnad och ämbetsbostad för lantrådet,
samt parkeringsanläggningar och med Ålands tu-
risthotell gemensamma tekniska anläggningar
och befolkningsskydd (44/1967).

Med anledning av ovannämnda framställning, varöver Landstinget in-
begärt utskottets utlåtande, får utskottet, som i ärendet hört talman
Thorvald Eriksson i hans egenskap av ordförande för kommittén för själv-
styrelsegården och turisthotellet samt arkitekterna Helmer Stenroos
och Stig Svahnström, härmed vördsamt anföra följande:

Det omfattande undersöknings- och planeringsarbete, som kommittén
för självstyrelsegården och turisthotellet verkställt i samråd med
olika myndigheter och sakkunniga, skapar en fast grund för såväl denna
framställning som för projektets genomförande.

Situationen för landskapsmyndigheterna ifråga om ämbetslokaler sy-
nes bliva alltmer prekär med beaktande av utökat behov av lokaliteter
under år 1968. Det är därför i allra högsta grad nödvändigt, att den
till framställningen bilagda tidtabellen för projektets genomförande
kan förverkligas.

Utskottet, som anser att ifrågavarande byggnadsprojekt är så fast
förenat med turisthotellet att vardera bör betraktas och uppföras som
ett enhetligt byggnadsföretag, kan därför till alla delar omfatta
landskapsstyrelsens förslag.

Hänvisande till det ovan anförda får utskottet vördsamt föreslå,
att Landstinget måtte ingå till Ålandsde-
legationen med en sålydande framställning:

"Till Ålandsdelegationen

från Ålands landsting.

Ålands landsting (likasom i landskapsstyrel-
sens framställning) parkeringsanläggning.

Med hänvisning till ovanstående och bifogade handlingar får Ålands
landsting härmed vördsamt hemställa

att Ålandsdelegationen skulle bevilja land-
skapet Åland ett extraordinarie anslag om
14.895.000 mark för uppförande av landskapets
självstyrelsegård jämte museibyggnad och äm-

-2-

betsbostad för lantrådet, samt parkeringsanläggningar och med Ålands turisthotell gemensamma tekniska anläggningar och befolkningsskydd.

Mariehamn, den 1967.

På landstingets vägnar:

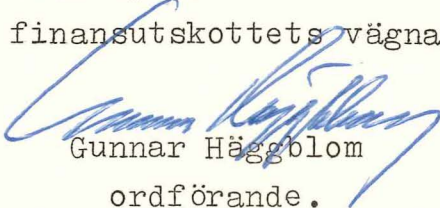
.....
talman.

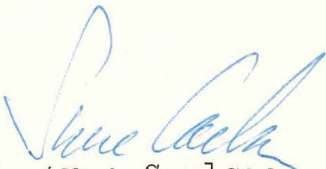
.....
vicetalman.

.....
vicetalman."

Mariehamn den 18 december 1967.

På finansutskottets vägnar:

Gunnar Häggblom
ordförande.

./.. Curt Carlsson
sekreterare.

Närvarande i utskottet: ordföranden Gunnar Häggblom, viceordföranden Harry Lindfors och ledamöterna Curt Carlsson, Bertel Söderlund samt suppleanten Thor-Alf Eliasson (delvis).

Till Å l a n d s d e l e g a t i o n e n

från Ålands landsting.

Ålands landsting har i skrivelse den 23 mars 1962 hos Ålands-
delegationen anhållit om ett extraordinarie anslag om 300.000
mark för förvärvande av tomterna nr:is 1 och 2 i III kvarteret

av stadsdelen Storängen i Mariehamn för en landskapsgård samt för uppgörande av preliminär byggnadsplan för landskapsgården. Sedan Ålandsdelegationen den 19 december 1962 godkänt framställningen har Republikens President den 10 februari 1965 stadfäst Ålandsdelegationens beslut.

För de åtgärder, som rörande planeringen och finansieringen av självstyrelsegården därefter vidtagits av landskapsmyndigheterna fram till utgången av år 1966, har redogjorts i skrivelse till Ålandsdelegationen den 13 januari 1967. Samma redogörelse har tillställts finansministeriet. Såvitt angår landstingets beslut den 18 december 1966 om, dels att avstå från användandet av förenämnda extraordinarie statsanslag av den 10 februari 1965 och dels att påföra kostnaderna för landskapsgården landskapets ordinarie medel, har Ålandsdelegationen i skrivelse till landskapsstyrelsen den 16 februari 1967 yttrat bl.a. följande:

"På dessa grunder och med beaktande av stadgandena i 29 och 30 §§ Självstyrelselagen finner Ålandsdelegationen landskapets utgifter för själva uppförandet av en landskapsgård vara av den beskaffenhet att deras upptagande i den ordinarie budgeten icke överensstämmer med de syftemål som självstyrelselagen velat till-

godose genom att skapa en särskild handläggningsordning för extraordinarie utgifter. En behandling i samband med den ordinarie utjämningen kunde för övrigt medföra svårigheter och dröjsmål, vilka äro vanskliga att på förhand överblicka. Delegationen finner på dessa grunder lagens stadganden böra uppfattas så, att nämnda utgifter icke höra till den ordinarie utjämningen. Denna mening har delegationen uttalat jämväl i ett till Finansministeriet i dag avgivet utlåtande i saken."

Ålands landsting har visserligen icke avstått från sin principiella uppfattning att utgifterna, inte endast för ritningarna utan jämväl för själva uppförandet av självstyrelsegården, kan anses ha karaktären av ordinarie utgifter för självförvaltningens behov och att anslag sålunda borde kunna upptagas i landskapets ordinarie budget och utgifterna prövas i samband med ordinarie utjämning. Att en anhållan i extraordinarie väg kan anses innebära mindre risktagande genom att kompensationsbesked då erhålles, innan anslaget utnyttjas, eller att en prövning i samband med den ordinarie utjämningen eventuellt kan förlänga tiden för behandlingen av ordinarie budgeten i Ålandsdelegationen tor-

de inte inverka på den principiella gränsdragningen och valrätten mellan ordinarie och extraordinarie väg. Men för att, med hänsyn till Ålandsdelegationens ställningstagande, undvika komplikationer, som ytterligare kan fördröja byggnadsplanernas realiserande, och då den sakliga behandlingen inte gör skillnad mellan extraordinarie anslag och ordinarie utgifter, har den extraordinarie vägen nu valts när det gäller kostnaderna för uppförandet av ifrågavarande byggnader.

Placering och tomter.

Beträffande placeringen av självstyrelse(landskaps)gården jämte Ålands museum och de tillhörande anläggningarna hade, närmast i samband med att arbetena på en generalplan för Mariehamns stad framskridit, konstaterats nödvändigheten av en ny- och omplanering av stadens centrala delar. Stadsfullmäktige i Mariehamn och Ålands landskapsstyrelse beslöt, efter gemensamma förberedande diskussioner och utredningar, låta föranstalta en nordisk arkitekt-tävling om landskapet Ålands förvaltnings- och kulturcentrum i Mariehamn. Tävlingsens syftemål var att få fram ett projekteringsförslag för Ålands självstyrelsegård och Ålands museum och ett utvecklat idéförslag för landskapets turisthotell. Prisnämnden, som

den 28 februari 1966 kungjort sitt enhälliga beslut, hade med första pris belönat ett av arkitekt Helmer Stenros, från Helsingfors, utarbetat förslag. Enligt detta förslag skulle förenämnda byggnader placeras mellan Strandgatan och den planerade östra huvudleden med självstyrelsegården som arkitektonisk höjdpunkt vid Torget och turisthotellet omkring 300 meter norrom självstyrelsegården, i nära anknytning till havsviken Slemmern och stadens affärscentrum. Staden låter för närvarande utarbeta stadsplan i enlighet med det segrande förslaget i arkitekttävlingen. Den blivande stadsplanen framgår av bilaga. Erforderlig tomtmark utgör totalt 30.760 m², varav huvuddelen eller 28.151 m² doneras av staden i samband med att vissa andra tomtöverenskommelser med staden fullföljes. Därutöver kommer de privatägda tomterna N:ris 1 samt 2a och 2b i VIII kvarteret av stadsdelen Kvarnberg att beröras. Dessa tomter anskaffas genom direkta förhandlingar med vederbörande ägare. För tomtförvärv avses att utnyttja reservationsanslaget under 10 Ht. VII:2 i landskapets ordinarie inkomst- och utgiftsstat för år 1967. Nämnas bör att Societetshusets tomt jämte byggnader tidigare av staden ställts till landskapets disposition för uppförande av ett nytt turisthotell, vilket dock enligt den

nya centrumplanen för Mariehamn skulle placeras norr om självstyrelsegården. Sistsagda bör framhållas även här, då samtliga nu aktuella byggnader i hög grad sammankomponerats.

Projektering.

Projekteringen av de nu ifrågavarande byggnaderna, vilken anförtrotts arkitekten Helmer Stenros på grund av det av honom utarbetade segrande förslaget i arkitekttävlingen om stadens administrativa centrum, har nu framskridit så lång att planritningar och fasadritningar i skala 1:100 jämte arbetsbeskrivning föreligger färdiga och bifogas.

Vid uppgrändet av byggnadsprogrammet för självstyrelsegården har byggnadens karaktär och funktion varit vägledande, när det gäller utrymmenas storlek och val av material. Härvid har man utgått ifrån att självstyrelseförvaltnings funktioner, när det gäller Ambetsverksamheten, skall minst motsvara länsstyrelseförvaltnings funktioner i riket.

Byggnadernas kvalitetsklass.

De av Ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena utfärdade direktiven angående byggnaders klassificering hänför länens förvaltningsbyggnader till kvalitetsklass II. Land-

skapsmyndigheterna har därför förutsatt att självstyrelsegårdens ämbetsverksdel, såväl ifråga om utrymmen som material, skall hänföras till, i regel, denna klass. Landskapsmyndigheterna anser också att man ifråga om en dylik byggnad bör i skälig grad beakta framtida behov och krav ävensom att man, med hänsyn till beräknad användningstid och det slitage en dylik byggnad utsättes för, använder härför lämpat och kvalitetsmässigt försvarligt material. Aulan, landskapsstyrelsens sessionsrum och samlingsrum samt lantrådets ämbetsrum och väntrum är projekterad i förhöjd kvalitetsklass II, personalbostäderna i kvalitetsklass III.

Självstyrelsemyndigheterna anser att den arkitektoniska huvudvikten bör läggas vid landstingshuset/landstingsdelen. Denna del, som förutom landstingets plenisal skall inrymma landstingsutskottens sammanträdesrum och dess kansli, bör ges en utformning med hänsyn till dess funktion och betydelse såsom ram för landskapets lagstiftande församling. Självstyrelsemyndigheterna har sålunda eftersträvat viss monumentalitet och önskat att, med hänsyn till kompetensfördelningen mellan landskapet och riket, de parlamentariska funktionerna understrykes. Denna del har sålunda i princip projekterats i kvalitetsklass I. Aulan, informationsrummet, konfe-

rensrummet, arbetsrum, kansli och utskottsrum liksom kaféet har emellertid projekterats i förhöjd kvalitetsklass II. Personal-, restaurang- och diverse utrymmen i kvalitetsklass II.

Muséet är projekterat i kvalitetsklass II, förutom kuben för utställningshallarna, som är projekterad i förhöjd kvalitetsklass II. Lantrådsbostaden är projekterad i kvalitetsklass II.

Vu föreliggande ritningar till självstyrelsegård, museum och turisthotell baserar sig, såsom nämnts, på det med första pris om Ålands förvaltnings- och kulturcentrum i Mariehamn 1966 belönade bidraget, utarbetat av arkitekt Helmer Stenros, Helsingfors. Första priset tilldelades främst på grund av helhetslösningen av självstyrelsegården och hotellet och den funktionellt utvecklingsbara självstyrelsegården med en väl avvägd monumental ställning i stadsbilden. Tävlingsförslaget har mest reviderats i fråga om museets kub, som minskats avsevärt. I detaljmotivering antecknade prisdomaren om det segrande förslaget bl.a. följande: "Prisdomaren delar de åsikter som förslagsställaren redovisat som underlag för stadsplanlösningen med byggnadernas placering inom området mellan Strandgatan och Södra huvudleden, med självstyrelsegården som arkitektonisk höjdpunkt vid Torget och hotellets nära anknytning

till affärscentrum. Med den valda målsättningen har denna anläggning samkomponerats till en helhetsverkan i stadsbilden och en funktionellt motiverad inbördes närhet, som tillvaratar värdena i stadens skala och utvecklar den vidare i vackra rums- och volymrelationer, samtidigt som önskemålet om en monumental verkan av självstyrelsegården tillgodosetts på ett nyanserat sätt."

Byggnadsstyrelsens utlåtande.

Skissritningarna till ifrågavarande byggnader, jämte kort arbetsbeskrivning, översändes den 24 februari 1967 till byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen konstaterade, att den icke kunde ge något utlåtande, förrän statens byggnadsprogramkommitté godkint rumsprogrammet samt kvalitetsklassen. Den 13 april översände byggnadsstyrelsen samtliga handlingar till finansministeriet, som den 15 i samma månad vidarebefordrade dem till statens byggnadsprogramkommitté. Denna begärde den 18 april av landskapsstyrelsen kompletterande uppgifter, vilka översändes den 12 maj. Statens byggnadsprogramkommitté avgav den 7 juni sitt utlåtande direkt till byggnadsstyrelsen, som slutligen i skrivelse av den 15 augusti delgav landskapsstyrelsen sina synpunkter på planeringen och ritningarna. Byggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande bl.a.

framhållit, att utformningen av projektet i anseende till det arkitektoniska helhetsgreppet är lyckad och kan användas såsom grund för den fortsatta planeringen. Utlåtandet i övrigt går icke direkt in på detaljutformningen av byggnaderna. Bedömningen härvidlag är också i hög grad beroende av den kvalitetsklass, som kan godtagas. Byggnadsstyrelsen synes ifråga om kvalitetsbedömningen stöda sig på statens byggnadsprogramkommitté, som i sitt utlåtande närmare preciserat sin åsikt om byggnadernas kvalitetsklass.

Byggnadsprogramkommittén säger sig i sitt utlåtande tillstyrka byggandet av de ifrågavarande byggnaderna enligt kvalitetsklass III, dock så, att vissa representationsutrymmen eventuellt kan byggas i kvalitetsklass II.

Byggnadsprogramkommittén har synbarligen utgått från felaktiga förutsättningar vid bedömning av kvalitetsklassen. Såsom ovan framgår motsvarar huvuddelen av självstyrelsegårdens ämbetsverksfunktioner rent principiellt sett högre nivå än en länsstyrelses funktioner i riket, och landstingsdelens funktioner motsvaras av riksdagens funktioner. Det är därför fullt motiverat att kanslihuset/ämbetsverksdelen utföres i huvudsak i kvalitetsklass II, delvis i förhöjd kvalitetsklass II, och att landstingshuset/

landstingsdelen utföres i kvalitetsklass I respektive förhöjd kvalitetsklass II.

Beträffande de anmärkningar byggnadsprogramkommittén anfört ifråga om rumsprogrammet och storleken av rummen har landskapets byggnadskommitté granskat dessa och funnit, att rumsstorlekarna enligt skissritningarna i vissa fall överskred och i andra fall underskred de av staten tillämpade normerna. En översyn har verkställt och justeringar av rumsstorleken har gjorts och beaktats i de nu föreliggande ritningarna i skala 1:100, såvida icke särskilda skäl motiverat avvikelser från byggnadsprogramkommitténs rättelseförslag. Anmärkningarna mot plenisalens kub och särskilda övriga utrymmen torde i huvudsak vara avhängiga av kvalitetsklassen. Beträffande ämbetsverksdelens korridorer har landskapets byggnadskommitté granskat planlösningen och genomfört erforderliga ändringar. Med hänsyn till att byggnadsstyrelsen icke velat godkänna marmor som fasadmateriel har byggnadskommittén gått in för klinker som genomgående fasadbeklädnadsmateriel. Den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta terrasseringen mellan självstyrelsegården och turisthotellet är nödvändig bl.a. med hänsyn till stadsplanemässiga synpunkter, vilka framförts också av nämnda myndigheter.

För vinnande av tid har nu föreliggande ritningar översänts till byggnadsstyrelsen för utlåtande, emedan det redan, då byggnadsstyrelsens förhandsutlåtande begärdes, förutsattes att de slutliga ritningarna av ålandsdelegationen kommer att överstyras till byggnadsstyrelsen för skilt utlåtande.

Allmänt.

I landstingets framställning av år 1962 har redogjorts för den då rådande situationen ifråga om ämbetslokaler för landskapsmyndigheterna. Där konstaterades, att landskapsförvaltningen arbetade på 13 olika platser i härför upphyrda lokaler ute i staden, av vilka de flesta, även med beaktande av rådande förhållanden, kunde anses såsom helt tillfälliga lösningar. På grund av det ökade utrymmesbehovet och stadens anspråk på vissa utrymmen i stadshuset, som tidigare disponerats av landstinget, har sedermera såväl för forstavdelningen som för lantbruksavdelningen vid landskapsstyrelsen upphyrts särskilda lokaliteter ute i staden. Detta har givetvis ytterligare medfört försämring av arbetseffektiviteten såväl ifråga om personalen som ifråga om den kontorstekniska sidan.

Som grund för föreliggande ritningar har, såvitt det gäller plansplaneringar, förelegat av landskapsstyrelsen på basen av det

aktuella behovet uppgjort rumsprogram.

Ritningar och arbetsbeskrivningar har presenterats för Ålands-delegationen vid dess sammanträde i Mariehamn den 22 augusti innevarande år.

Byggnadsvolymen och dess uppdelning på olika enheter, beräknade byggnadskostnader - inklusive fast inredning -, beräknad byggnadstid och beräknad fördelning av byggnadskostnader per byggnadsår framgår av bilagor.

Såsom bilaga fogas även motsvarande framställning angående uppförande av turisthotell i Mariehamn, vilken anläggning ju sammankomponerats med självstyrelsegården både arkitektoniskt och funktionellt, sistnämnda bl.a. genom gemensam värmecentral och sammankopplad parkeringsanläggning.

Med hänvisning till ovanstående och bifogade handlingar får Ålands landsting härmed förordna att

att Ålandsdelegationen skulle bevilja landskapet Åland ett extraordinarie anslag om 14.095.000 mark för uppförande av landskapets självstyrelsegård jämte museibyggnad och arbetsbostad för landrådet samt parkeringsanlägg-

ningar och med Ålands turisthotell gemensamma tekniska anläggningar och befolkningsskydd.

Mariehamn, den 18 december 1967.

På landstingets vägnar:

Th. Eriksson

talman.

Elieel Persson

vicetalman.

Valter Wordas

vicetalman.

Bilagor:

Ritningar, skala 1:100,

Kortfattad arbetsbeskrivning.

Kostnadskalkyler: 1) Totalkostnader,

2) Bg. byggnadstekniska arbeten,

3) Fördelning per år.

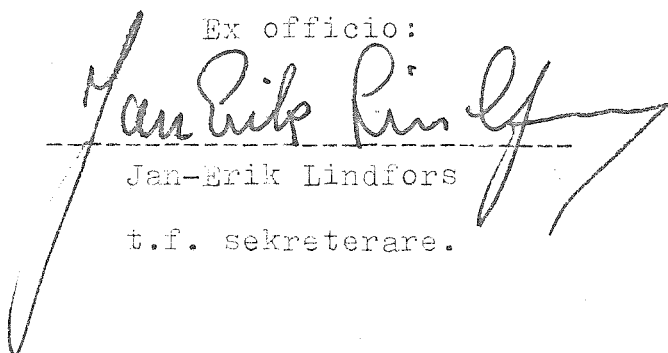
PM ang. byggnadskostnaderna,

Tidsplan,

Stadsplaneförslag.

Avskriftens riktighet bestyrker; Mariehamn, å lands-
tingets kansli, den 20 januari 1968.

Ex officio:

Jan-Erik Lindfors
t.f. sekreterare.

t
sa
ed
55
c.

et

r-
ag
ns